בס"ד

האורת השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

חג הפסח תשפ"ח

גליון: 256

אַ כָּשֵׁר'ן פְּרֵיילַאכְן פֶּסַח

כָּל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח

אחת המצוות המרכזיות של "ליל הסדר" אשר כיום מאיר, הוא מצוות: 'סיפור יציאת מצרים': "ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו זקנים, כולנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח", אומרים אנו בהגדה.

רבות נכתב על מצווה נעלה זו, וכסיפורים של התנאים הקדושים שהיו מסובים בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה של פסח.

הקב"ה עם פמלייתו באים לשמוע

בדברי הזוהר הקדוש (בא מ:) מרחיב בגדולת מעלת סיפור יציאת מצרים, בכתבו: שכל המספר ביציאת מצרים, ושמח בסיפורו, עתיד הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא. ומוסיף וכותב: ביה שעתא שמספרים בסיפור זה, מקבץ הקב"ה את פמליא דיליה, ואומר להם: לכו ושמעו את סיפור שבחי שמספרים בנסי ושמחים בגאולתי. ומתקבצים כולם ומתחברים עם ישראל, ושומעים סיפור השבח. ועם ישראל נותנים בסיפורים אלו כוח לאדונם, כמלך שנוסף לו כוח וגבורה עת שמשבחים גבורתו ומודים לו, והכל יראים מפניו, ועולה כבודו על כולם.

אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות

רבי נתן בליקוטי הלכות (פריקה וטעינה ד' מ'): מרחיב לדבר על עומק מצווה זו של סיפור יציאת מצרים, ע"פ דברי רבינו (ליקו"מ ב' תנינא): שיש להמשיך אחדות הפשוט של הבורא בתוך פעולות משתנות.

זאת אומרת: שבכלל הפעולות והעשיות הרבים, וכן בכל מה שעובר על האדם, כלל פעולותיו המרובים - שם דווקא, יש להמשיך את אמונתנו בבורא העולם, ולהאמין באחדות יתברך שמו.

כלל הייסורים, מסביר רבי נתן (בסעיף ב): שהאדם חש שהם נגד רצונו, והם כמשא כבד עליו, - שכל זה נמשך מבחינת "פעולות המשתנות", שאינו משתדל לגלות ולהאיר בהם "אחדות הפשוט", שזה המשכת השמחה של שבת לששת ימות החול.

וזה בעצם מעלת סיפור יציאת מצרים, שנתגלה אחדותו יתברך, ע"י סיפורי האותות והמופתים המרובים – בהיפך הטבע, שנתגלה שכלל פעולות המשתנות - הם ממנו יתברך שמו.

בסיפור יציאת מצרים, אנו מודים ומשבחים, על חסדיו הנפלאים, דווקא מתוך גלות מצרים, שהיה גלות קשה מאוד לעם ישראל. בסיפורי הגאולה, נגדל שמו הגדול, דווקא מתוך החושך והצרה, מתוך הפעולות המשתנות הרבים.

ולכך מוסיף רבי נתן, מספרת לנו ההגדה את סיפורם של: רבי אליעזר ורבי יהושע עם החכמים, שסיפרו ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שהגיע זמן קריאת שמע של שחרית. ש'בקריאת שמע' מגלים אחדותו הבורא, שהכל נמשך ממנו, וכשארז"ל, שצריך להאריך בד' דאחד, כדי להמליכו למעלה ולמטה, ובד' רוחות שהם כלל הפעולות המשתנות שבכל הששה קצוות, שכולם כלולים באחדותו יתברך שה' הוא אחד. וכל זה נמשך מ'סיפורי יציאת מצרים' שסיפרו כל אותו הלילה, כי ראו בכל סיפור יציאת מצרים, בכלל פעולות המשתנות, את: 'ה' אחד'.

וגם זאת לומד רבי נתן: 'מכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח', שיש להרבות להודות ולשמוח עם כל החסדים הטובים, וכמו שאמרו חכמינו: בענין 'ביטול האיסור', שמרבים עליו בהיתר ומבטלים אותו.

ומסיים רבי נתן, שבכך שמתגלה כאן בעולמנו, אחדות הפשוט בתוך כלל הפעולות המשתנות, זה נתגלה גם למעלה בשמים, וכפי שאומרים בהגדה: 'ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך אני ולא שרף', שגם מלמעלה נתגלה הקב"ה בעצמו, ומתבטלים כל ההסתרות וההעלמות, שמתגלה - שהכל זה מאת השם, רחמים וחסדים - 'אני ה, אני הוא, ולא אחר'.

נשפע טובה מידה כנגד מידה

ואפשר להסמיך לכך שיחתו של רבינו: שאם האדם אומר ש'הכל טוב', והוא שמח ומרוצה, נמשך עליו גם טוב מלמעלה. ובדרך שאדם מודד מודדים לו – מדה כנגד מידה.

ובכאן בסיפורי יציאת מצרים, אנו מגלים כאן בעולמנו שהכל הימנו, שכלל הפעולות המשתנות נמשכים רק ממנו יתברך, ולכך על ידי סיפורי יציאת מצרים, שמבטאים את הטוב, ואומרים בפה מלא שטוב לנו, ע"י זה אכן אנו ממשיכים את נפלאותיו וחסדו, את טובו הגדול להשפיע עלינו מכך.

ויתירה מכך נוכל לומר: שדווקא ע"י רבי אלעזר בן עזריה, שהוא רבי אליעזר בן הורקנוס, והיה לו קשיים בהבנת הלימוד בראשית דרכו, ועד גיל עשרים ושמונה לא ידע לקרוא ק"ש ולהתפלל. (כמובא בפרקי דרבי אליעזר פ"א). וכן רבי עקיבא שהיה עם הארץ עד גיל ארבעם שנה (פסחים מט:), והם אשר סיפרו ביציאת מצרים כל הלילה, שבכך מתגלה ביותר אחדות הפשוט – דווקא מתוך ההעלמה וההסתרה.

עלינו לבלות את ימינו על זה...

ובדברים המרווים לנפש, לקבלת ימי הפסח עם שלל נפלאותיו וסגולותיו בכל שנה מחדש, מחזק וכותב מוהרנ"ת לבנו רבי יצחק (עלים לתרופה קל"ד):

"ויערב לך שמחת החג, ותזכה לקבל הפסח הקדוש הבא עלינו לטובה בשמחה וטוב לב. והעיקר שאיך שאתה אוחז עתה, אף על פי כן יהיו בעיניך כחדשים כל סדר העבודה של פסח וספירה וכו'. כי אף על פי כן יהיו נעשין נפלאות חדשות לטובה עם כל אחד מישראל בחג הקדוש הזה וגם אתה בכלל בודאי... ויתר מזה תבין מעצמך כי כבר דיברנו תהילה לקל הרבה מזה, אך העיקר לזכרם מחדש בכל יום, בפרט בשינוי הזמנים הקדושים כאלה אשר מצוה עלינו להרבות לספר ביציאת מצרים בכל דור ובכל שנה ושנה...

עד הנה עזרנו רחמיו, עלינו לבלות ימינו על זה, להודות להלל ולשבח בכל יום ויום למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הניסים האלה בדור הזה, בפרט בעת כזאת בפסח, שמצווה להרבות בסיפורי נפלאות אשר עשה עמנו ה' יתברך ואשר הוא עושה עמנו בכל דור ודור".

כשנספר סיפורי יציאת מצרים בליל הסדר, נדע לגלות את גדולות יתברך, בכלל פעולתנו, במכלול עשייתנו, בכלל מעברינו. מתוך מכלול הפעולות המשתנות המרובים של חיינו, נראה את חסדיו, נסיו ונפלאותיו, כמו אז ביציאת מצרים. ועל הכל נרבה לספר בהם, נודה ונהלל לפניו בשירה חדשה, כל שנה ושנה בהתחדשות חדשה, שחייב האדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ובכך יאיר לנו אורו הגדול המאיר בלילה זה אשר כיום אורה.

שִׁירַת לֵיל הַסֵּדֶר

במשנת מוהרנ"ת מברסלב זי"ע

הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ הַחַג

יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל אָדָם וּבְכָל שָׁנָה, מַתָּנָה נִפְלָאָה מִלְּמַעְלָה
הֶאָרַת גִּלּוּי שְׁכִינָה כִּבְיֵמֵי צֵאתֵנוּ מִמִּצְרַיִם - הַמְּאִירָה בָּזוּ הַלַּיְלָה.

זֹאת הַהִתְגַּלּוּת הַנִּשְׂגָּבָה שֶׁל לֵיל הַסֵּדֶר – בְּ'סִימָנֵי הַסֵּדֶר' מְצַיְּנִים
בָּזֹאת צוֹעֲדִים בְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ הַחַג - שֶׁהִשְׁפָּעוֹתֶיהָ לְכָל הַשָּׁנָה נֶאֱצָלִים.

~~~~

קַדֵּשׁ: בְּקִדּוּשׁ, וּשְׁתֵּיתִ הד' כּוֹסוֹת, מַמְשִׁיכִים הַשְׂגָּחָה שְׁלֵמָה
כְּלַל הָאַרְבַּע גְּלוּיוֹת מִכְנִיעִים - וְנִפְרָדִים מֵהֶם בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה.

קַדֵּשׁ: אֵין אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא עַל הַיַּיִן' וּבִשְׁתִיָּתוֹ רוֹמְמוֹת מַשִּׂיגִים
אַרְבַּע כּוֹסוֹת - שִׁירַת 'פְּשׁוּט כָּפוּל מְשֻׁלָּשׁ וּמְרֻבָּע' שֶׁיִּתְגַּלֶּה בַּעֲתִידִים.

קַדֵּשׁ: הַבָּעַת הָרְצוֹנוֹת הַפְּנִימִיִּים בְּכוֹס רִאשׁוֹן - כְּנֶגֶד 'עוֹלָם
הָאֲצִילוּת', כַּמּוּבָא בְּכַוָּנָה
וּבְכוֹס שֵׁנִי, שֶׁכְּנֶגֶד 'עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה' – מַמְשִׁיכִים אֵלּוּ הָרְצוֹנוֹת בְּכָל
פְּעֻלָּה וַעֲשִׂיָּה.

~~~~

שֶׁהֶחֱיָנוּ: עִקָּרָהּ בִּימִים טוֹבִים שֶׁמִּתְגַּלֶּה הַ'מִּקְרָאֵי קֹדֶשׁ' עַל שָׁזְכִינוּ
בְּמוֹעֲדִים וּזְמַנִּים
שִׂמְחַת הַמִּצְוֹת מִתְבַּטֵּאת בְּבִרְכַּת הַיַּיִן שֶׁל 'קִדֵּשׁ' רֹאשׁ הַסִּימָנִים.

~~~~

יִרְחַץ: 'רִחַץ' מִלְּשׁוֹן בִּטָּחוֹן - 'בֵּיהּ אַנָּא רָחִיץ', בִּטָּחוֹן גַּם בְּמַעַט יֶרֶק
שֶׁרוֹאִים בּוֹ הַשְׂגָּחָה
וְזֹאת מְבַטְּאִים גַּם בִּרְחִיצַת הַכַּרְפַּס - בִּטָּחוֹן שֶׁהָיָה לְעַם יִשְׂרָאֵל -
בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה.

וּרְחַץ: בִּ' רְחִיצוֹת, רָמְז לִבּ' הָאוֹרוֹת הַמְּאִירִים בְּלֵיל גִּלּוּי הַשְּׁכִינָה
רְחִיצַת יָדַיִם רִאשׁוֹנָה - הַהִיטַהֲרוּת לְפֶסַח. וְהַרְחָצָה הַבּ' - הָכָנָה
לְקִבָּלַת הַתּוֹרָה בְּטָהֳרָה.

~~~~

כַּרְפַּס: יֶרֶק הָרוֹמֵז עַל מוֹחִין דְּקַטְנוּת - שֶׁאַף שֶׁזָּכִינוּ לְכוֹס רִאשׁוֹן
בְּתְחִילַּת הַסִּימָנִים
בְּרֶם, עֲדַיִן לֹא זָכִינוּ לַאֲכִילַת מַצָּה, בִּבְחִינַת מַן – מַאֲכַל הַמַּלְאָכִים.

כַּרְפַּס: תִּקּוּן חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן, הַנֶּאֱמָר בּוֹ: וְאָכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב
הַשָּׂדֶה, וְהִזְדַּעְזְעוּ אֵיבָרָיו מֵהַשְּׁמוּעָה
אַךְ הִתְרַצָּה בְּנֶאֱמָר: בְּזַעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם, שֶׁבִּזְכוּת תּוֹרָה
וּמִצְוֹת מִתְבָּרֶרֶת הָאֲכִילָה.

כַּרְפַּס: יֶרֶק נְחוּת דַּרְגָּה, אַךְ הִיא הַנִּקְנָדָה לְהַתְחָלָה, לְצַעֵד בְּהַדְרָגָה
וּלְאַחֲרָיו זוֹכִים לִ'יְקָר' - 'חוּר כַּרְפַּס וּתְכֵלֶת', הַמּוּבָא בַּמְּגִלָּה.

~~~~

יַחַץ: כּוֹלְלִים בִּ' חֲלָקִים-הַגָּדוֹל לַאֲפִיקוֹמָן - לֶחֶם מִשְּׁמַיִם, זְמַן עֲלִיָּה
וְהַחֵלֶק הַקָּטָן: לֶחֶם עֹנִי - מִלְּשׁוֹן 'עֲנִיָּה' גַּם לְלֹא דַּעַת - עוֹנִים בִּתְפִלָּה
וּבְחִזּוּק בְּכָל דַּרְגָּה.

יַחַץ: בַּאֲכִילַת הָאָדָם, וּבְעִקָּר 'לֶחֶם', הַטּוֹב מֵהֶרַע מְבָרְרִים, וּלְכָךְ
תִּקְּנוּ חֲכָמֵינוּ לְדַקְדֵּק בִּבְצִיעָה
בְּלֵיל פֶּסַח, תְּחִילַת הַהִתְקָרְבוּת, בּוֹצְעִים - וַעֲדַיִן לֹא אוֹכְלִים, עַד
הַמְשָׁכַת הַדַּעַת בְּשִׁירָה וְשִׁבְחָה.

~~~~

מַגִּיד: הִתְקָרְבוּת בְּלֵילָה זֶה, בְּמִצְוַת סִיפּוּרֵי הַמּוֹפְתִים
כַּכָּתוּב: לְמַעַן סַפֵּר שְׁמִי.. וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ.. לְדוֹרוֹת עוֹלָמִים.

מַגִּיד: עֲשָׂרָה הַדִּבְּרוֹת מַתְחֶלֶת בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, 'אָנֹכִי... אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִיךָ...' שֹׁרֶשׁ כָּל הַתּוֹרָה
הִתְקָרְבוּת לְהשי"ת בְּסִפּוּר נִפְלְאוֹתָיו. 'פֶּה – סָח', מֵאז וְעַד הֵנָּה.

מַגִּיד: הַגָּדָה בְּקוֹל רָם נֶאֱמָרֶת לְזָכּוֹת לַדַּעַת – יְצִיאָה מִמְּצָרַיִם
עַל הַמַּצָּה נֶאֱמָרֶת - רָמְז שֶׁלֹּא לְהַחְמִיץ הַמּוֹחַ בְּמַחֲשָׁבוֹת רָעִים.

סִיפּוּרִים מְאִירִים

סיפורי מועדים במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב

"הלילה הזה" (הגדה של פסח)

ליל הסדר אצל רבינו !

היה זה באביב שנת תקס"ג, רבינו השיא את בתו שרה, בעיר מעדודיבקה, רבי נתן שהתגורר בנמירוב נסע כדי להתלוות לרבי בפורים ובפסח.

בליל הסדר התפלל מוהרנ"ת תפילת ערבית בכוונה מרובה, וסיים זמן רב אחרי כל יתר המתפללים. כיון שתלמידיו של רבינו התפללו עמו יחד בביתו, שמע הרבי שהתפלל בחדר הסמוך את רבי נתן מברך את ברכת ההלל (שנוהגים לקרוא אותו לאחר תפילת העמידה בלילה זה). רבינו התבטא ואמר: "אשרי הוריו של בן כזה". בצאתו של מוהרנ"ת, הספיק לראות את רבינו מסב לשולחן הסדר. כה התרשם רבי נתן ממראה עיניו שלעולם לא שכח את המראה הנשגב.

הייתה זו, בעצם, הפעם היחידה שזכה רבי נתן לראות את רבינו מסב לשולחן הסדר. כיון שמנהגו של רבינו היה לעשות את ליל הסדר עם משפחתו לבד.

"מצה זו שאנו אוכלים" (הגדה של פסח)

מחזיקים אלוקות ביד !

מנהג נאה נהגו בני העיר ברסלב תמיד כי ימי שבת רבינו בה; היה זה תיכף בבוקרו של יום טוב הראשון דפסח אחר התפילה, התאסף כל הקהל להקביל את פני רביה"ק, נכנסו לביתו לברכו ולקבל ברכת קדשו. וכן נהגו בכל שנה ושנה.

פעם אחת כשבאו בני העיר כנהוג, ישב רבינו בראש השולחן וכל הקהל הסבו אצל השולחן, באותה שעה היו מונחים על השולחן כמה מצות. תפס לפתע רביה"ק מצה בידו והגביהה, הראה אותה להנוכחים, ואמר בזה הלשון: "אז מ'נעמט מצה אין דיא הענט, נעמט מען גאט אין דיא הענט"! [כאשר נוטלים מצה נוטלים את השי"ת – כלומר שאוחזן אלוקות בידים].

יש לציין ולהוסיף; כי במנהגם זה להקביל פני רביה"ק אחזו גם בשאר רגלים. שכן גם בחג הסוכות – אז היו הבעלי בתים באים לבית רבינו הק' בשמחת תורה, ומשם היו מלווים את רבינו בנוה אפריון (תחת חופה) עד לבית המדרש. ובשבועות בכלל היה זמן קהילה לכל, אחד מזמני הקיבוץ לרביה"ק.

"ונצעק" (הגדה של פסח)

צעקה על שפת הנהר בוג

היה זה בתחילת התקרבותו של מוהרנ"ת לרבינו, הוא נהג מדי פעם לעשות שבת בעיר ברסלב במחיצתו של רבינו. והיה זה בליל שבת אחרי שהכל הלכו לישון, היה רבי נתן יורד לגדת נהר בוג ומבלה את הלילה בתחינה וצעקה להשי"ת. הוא היה אומר וצועק: "ה'! אש בוערת בברסלב, הבער נא בליבי אש זו" !

"ויאנחו" (הגדה של פסח)

כי אם להתאנח בלבד

יחד עם חברו סעד פעם מוהרנ"ת, ובעודם אוכלים וסועדים את ליבם, נתקעה עצם קטנה בגרונו של מוהרנ"ת. כשהוא פותח לרווחה את פיו, כאילו נחנק - השתחררה העצם. "הראית"? שאל מוהרנ"ת את חברו. "כשנתקעה העצם, פתחתי את פי ונשאתי את עיני השמימה? אין עלינו אלא להביט השמימה למלאות כל צרכינו. אפילו איננו יכולים לדבר כי אם להתאנח בלבד".

מן הבאר ההוא נשקו המחרים | לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ

יְלָדִים יְקָרִים ! הִנֵּה נִכְנָסִים אָנוּ לִימֵי הַפֶּסַח הַקְּדוֹשִׁים. חַג שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִהְיָה לָעָם. חַג שֶׁנִּהְיָנוּ בְּנֵי חוֹרִין מִשִּׁעְבּוּדוֹ שֶׁל פַּרְעֹה.

בְּסִיּוּם סִיפּוּרֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּ'הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח' אָנוּ מַשְׁמִיעִים הוֹדָאָה מְיֻחֶדֶת הַנֶּאֱמֶרֶת בְּרֶגֶשׁ רַב, וְכָךְ אָנוּ אוֹמְרִים: "לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ... לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ כָּל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ". כֵּן, אָנוּ לֹא שׁוֹכְחִים לְהוֹדוֹת בְּפֶה מָלֵא, בְּלֵילָה גָּדוֹל וְנֶעֱלָה זֶה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַטּוֹב לְאַחַר שֶׁסִּפְּרָנוּ וְקָרָאנוּ בְּהַגָּדָה עַל כָּל הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁעָשָׂה לָנוּ.

הָיָה זֶה רַבִּי יִצְחָק, בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי נָתָן מִבֶּרְסְלֶב, חָלָה פַּעַם בְּמַחֲלָה קָשָׁה, הִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַשֵּׁם, וְכָךְ אָמַר בְּתְפִלָּתוֹ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם: לְהַבְטִיחֲךָ שֶׁאִם אַבְרִיא – אֶהְיֶה תָּמִיד יְהוּדִי כָּשֵׁר וּמֻשְׁלָם, זֹאת קָשֶׁה לִי. אֲבָל אֶשְׁתַּדֵּל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם, שֶׁאִם אַבְרִיא, לֹא אֶשְׁכַּח לְהוֹדוֹת לְךָ עַל זֶה... וְהִבְרִיא !

זֹאת אָנוּ יְכוֹלִים, וְזֹאת אָנוּ צְרִיכִים: לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם עַל כָּל הַטּוֹבוֹת - שֶׁל כָּל כַּךְ הַרְבֵּה דְּבָרִים טוֹבִים, שֶׁמַּעֲנִיק לָנוּ הַשֵּׁם, לְקַבֵּל עַל עַצְמֵנוּ יוֹתֵר לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל עַל כָּל הַטּוֹבוֹת.

מִפֶּסַח נִלְמָד וּנְקַבֵּל, לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. מִכֹּל הַבַּב נוֹדֶה לוֹ. וּכְשֶׁנִּתְרַגֵּל לְהוֹדוֹת - יֵתֵן לָנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם הַרְבֵּה טוֹבָה וְחֶסֶד.

זְווית רְאִיָּה >>

הדרך לקיום
המצווה ולסעודה
עוברת לפעמים
דווקא מתוך קושי
ולב נשבר !

הֶמְשֵׁךְ שִׁירַת לֵיל הַסֵּדֶר

מַגִּיד: מְגַלִּים אֶת הַמַּצּוֹת בַּאֲמִירָתָהּ - לֶחֶם עֹנִי - שֶׁעוֹנִין עָלָיו דְּבָרִים הַרְבֵּה וּבִצְעָקָה בְּבְחִינַת 'רְעָמִים' - נִפְתַּח הַשַּׁעַר - וַאֲמִירָתָהּ בּוֹקַעַת

~~~~

מַה נִּשְׁתַּנָּה: צִמְצוּם הָאוֹר וְהַחָכְמָה, וּזְהִירוּת מִרִבּוּי אוֹר, רֶמֶז בְּקֻשְׁיַת הַבָּנִים הַצִּמְצוּם, הוּא בְּ'בֵּן הַחָכָם' שֶׁבְּדְבָרָיו הֶאֱמוּנָה - שֶׁהַתּוֹרָה: "עֵדוֹת וְחֻקִּים".

~~~~

וְכָל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר: הַצַּדִּיקִים בְּ'סִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת' מְגַלִּים ע' פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה בְּסִיפּוּרֵי גְּאֻלַּת מִצְרַיִם הַקּוֹדְמִים לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, מְעוֹרְרִים רֵאשִׁית הָעֲשִׂיָּה.

~~~~

'בְּמוֹרָא גָּדוֹל זוּ גִּלּוּי שְׁכִינָה': תֵּיבוֹת אֵלּוּ אֲשֶׁר בְּאֲמִירַת הַהַגָּדָה נֶאֱמָרִים חֲרָדַת אֱלֹקִים אֲחֻזוֹ בְּרַבִּי נָתָן, עֵת אָמְרוֹ בְּהִתְעוֹרְרוּת וּבְלֶהָבָה שֶׁהִלְהִיב רַבִּים.

~~~~

רָחְצָה: רְחִיצָה בְּ'תַּרְגּוּם' - 'בִּטָּחוֹן' הֵפֶךְ מַחְשֶׁבֶת עֹצֶם יָדִי בְּפַרְנָסָה עַם יִשְׂרָאֵל הַמְשִׁיכוּ בִּטָּחוֹן גַּם לְלֹא מַאֲכָל לַדֶּרֶךְ, בֶּאֱמוּנָתָם שֶׁיִּהְיֶה לֶחֶם צַיִדָה.

~~~~

מוֹצִיא: בְּרָכָתוֹ חֲשׁוּבָה, שֶׁפּוֹרְטִים מְקוֹם יְצִיאַת הַלֶּחֶם - שֶׁאֵינָהּ בִּשְׁאָר בְּרָכוֹת גְּלוּי לֵילָה זֶה - שֶׁמְּלוֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, מֵהֶעְלְיוֹנִים עַד הַמַּדְרֵגוֹת נְמוּכוֹת.

~~~~

מַצָּה: שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֵקָם לְהַחְמִיץ... אוֹר קָמִיץ וְשָׁתִים שֶׁל בְּרָכָה מִלְּמַעְלָה טֶרֶם הִצְטַיֵּיר בָּזֶה הָעוֹלָם בְּמַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם, שֶׁאֵינָם תָּמִיד לִבְרָכָה

מַצָּה: בֵּין תֵּיבַת חָמֵץ לְמַצָּה, שֶׁבְּאוֹת ח' שֶׁאֵינָהּ בְּה' -נְקֻדָּה קְטַנָּה לָעֵינַיִם חִיּוּשׁוּק לִשְׂמֹחַ בְּמַעֲשֵׂינוּ הַטּוֹבִים, גַּם בִּנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת הַנִּרְאִים כִּקְטַנִּים.

מַצָּה: מוֹחִין דְּגַדְלוּת-אַחְדּוּת הַפֶּשׁוּט מֵהַבּוֹרֵא - מִפְּעֻלּוֹת הַמַּשְׁתַּנּוֹת בְּבְרִיאָה בְּפֶסַח זְמַן הִתְקָרְבוּתֵנוּ - אוֹכְלִים רַק מַצָּה, לְהַמְשִׁיךְ זֹאת הָאֱמוּנָה לְכָל הַשָּׁנָה.

'מַצָּה זוּ שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים': עֵת אָמַר רַבֵּנוּ תֵּיבוֹת אֵלּוּ לִפְנֵי הַתַּלְמִידִים הֶחֱזִיק בַּמַּצּוֹת, וְאָמַר: כְּשֶׁאוֹחֲזִים מַצּוֹת אוֹחֲזִים כְּבְיָכוֹל אֶ'לוֹקוּת בַּיָּדַיִם.

~~~~

מָרוֹר: 'כַּזַּיִת מָרוֹר סְגֻלָּה לְפַרְנָסָה'. וּבַאֲכִילָתוֹ מַמְתִּיקִים מְרִירוּת יְגִיעָתָהּ הַכַּעַס מֵבִיא עִצָּבוֹן וְחִסָּרוֹן פַּרְנָסָה, בַּאֲכִילַת הַמָּרוֹר הַכַּעַס לְרַחְמָנוּת נַחֲלִיפָהּ.

מָרוֹר: זֵכֶר לְ'וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם', שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן בָּאָה הַגְּאֻלָּה מִמְּרוֹרִים מַצָּה וּמְרוֹרִים יַחַד נֶאֱכָלִים, לִזְכֹּר בְּעֵת צָרָה-הַפְּדוּת שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ בָּאָה בַּחֲסָדִים.

~~~~

כּוֹרֵךְ: מַצּוֹת רֶמֶז לְהִתְחַזְּקוּת לְדָרֵי מַעְלָה - יַחַד עִם הַמָּרוֹר - הָרוֹמֵז לְדָרֵי מַטָּה וּלְכָךְ מַטְבִּלִים בַּחֲרֹסֶת - דֹּחֶס רַחֲמָנָא - בְּכָל דַּרְגָּא.

~~~~

כֵּן עָשָׂה הִלֵּל: מַצָּה וּמָרוֹר-חֶסֶד וּגְבוּרָה, אֵשׁ וּמַיִם, מַחְלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי לְשֵׁם שָׁמַיִם

הַלָּלוּ אוֹסְרִים וְהַלָּלוּ מַתִּירִים, 'בִּתְפָאֶרֶת' - מַצָּה הג' כְּנֶגֶד 'יִשְׂרָאֵל' מִתְאַחֲדִים הַגְּוָנִים.

~~~~

שֻׁלְחָן עוֹרֵךְ: בַּאֲכִילָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְיִרְאָה זוֹכִים שֶׁמִּתּוֹךְ גְּרוֹנוֹ מְדַבֶּרֶת הַשְּׁכִינָה וְזוֹ הַאֲרַת לַיְלָה נוֹרָא זֶה, לֹא ע"י מַלְאָךְ וְשָׁרָף – אֶלָּא הִתְגַּלּוּת הַשְּׁכִינָה בְּעַצְמָהּ.

שֻׁלְחָן עוֹרֵךְ: בָּעֵת הָאֲכִילָה מֵאִיר 'הָאָרַת הָרָצוֹן' בְּדִבּוּרִים שֶׁשְּׁמוֹ מְקַלְּסִים וּבְעֵת הָאֲכִילָה בַּלַּיְלָה מֵרוֹמָם - זֶה הַזְּמַן לִזְכּוֹת לְאֵלּוּ הָרְצוֹנוֹת וְהַגַּעְגּוּעִים.

~~~~

צָפוּן: בְּסִיּוּם הַסְּעוּדָה - הַמְשָׁכַת הָרָצוֹן 'תִּתְכְּלִית הַיְדִיעָה שֶׁלֹּא יֵדַע' - הִתְגַּלּוּת אֻמּוּנַת עוֹלָמִים

"מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ" הֶנֶּעֱלָם, וַאֲשֶׁר מֵעֵין כָּל צְפוּנִים וְנֶעֱלָמִים.

צָפוּן: אֲפִיקוֹמָן נִקְרָא בְּשֵׁם צָפוּן: 'צְפוֹן חָסֵר', שֶׁלְּמוּת הַחֲסָרוֹנוֹת – הַנִּמְשָׁכִים בַּעֲבוֹדַת הַלַּיְלָה

שָׁלֹשׁ הַמַּצּוֹת כְּנֶגֶד שָׁלוֹשׁ רוּחוֹת הָעוֹלָם, וּבַ'יַּיִן וְסִיפּוּרֵי הַהַגָּדָה, נִשְׁלַם סִיּוּמָהּ

~~~~

בָּרֵךְ: בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַל כּוֹס יַיִן - הַמְשַׂמֵּחַ לֵב אָדָם וַאֲנָשִׁים בְּקֶרֶב קְדוֹשִׁים בְּלֵיל הַחַג בְּאַרְבָּעָה כּוֹסוֹת יַיִן שֶׁבּוֹ הַדַּעַת - בִּפְנִימִיּוּת הַשִּׂמְחָה מִתְרוֹמְמִים.

~~~~

הַלֵּל: תִּקְּנוּהָ לְאָמְרָהּ בְּחַג הַכָּלוּל מִכָּל הַנִּסִּים - מֵרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה עַד הַגְּאֻלָּה כְּמוֹ שֶׁגָּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ, כֵּן יוֹסֵף עִמָּנוּ-גְּאֻלָּה שֶׁאֵין אַחֲרֶיהָ גָּלוּת וְתוּגָה.

הַלֵּל: בַּאֲמִירַת הַלֵּל בְּקוֹל גָּדוֹל וּבְאַהֲבַת ה' - נִיצּוֹלִים מֵאוֹיְבִים וּמִשְׂטִינִים כְּלַל הַתִּשְׁבָּחוֹת בּוֹ - כְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ שֶׁ'הַלְּלוּ-יְהּ' גָּדוֹל מִכְּלַל מִרְמוֹרֵי תְּהִלִּים.

~~~~

נִרְצָה: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ הִתְחִילוּ הַסֵּדֶר בְּ"קַדֵּשׁ" כּוֹס יַיִן - הַמְשָׁכַת הַבְּרָכָה וּמְסַיְּמִים בְּ"נִרְצָה" - רֶמֶז, לְהַאֲרַת הָרָצוֹן שֶׁנֶּאֱצָלָה, הַאֲרַת גְּאֻלָּה הָעֲתִידָה.

נִרְצָה: גְּאֻלַּת הַכְּלָל וְהַפְּרָט שֶׁהֵאִירָה מִשָּׁמַי מְרֻמִּים בְּלֵיל שִׁמּוּרִים צַעַד אַחַר צַעַד זֹאת מַמְשִׁיכִים בַּחֲלוֹף הַלַּיְלָה, כְּשֶׁבְּ'סִפּוּרַת הָעֹמֶר' מִתְעַלִּים.

~~~~

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה: בְּ'יִכָּן נִגְאֲלוּ וּבְנִיכָן עֲתִידִים לְהִגָּאֵל' בְּמִהֲרָה אֵלֶיהָ וּמְשִׁיחַ בּוֹ מִתְגַּלִּים, שֶׁנֶּאֱמַר: 'אִתָּא שׁוֹמֵר', לְהַחִישׁ הִתְנוֹצְצוּת הַגְּאֻלָּה.
~~~~